

Állatorvostudományi Egyetem
Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ

A letöltendő szabadságvesztéssel végződő állatkínzásos ügyek
tanulságai Magyarországon

Lessons from animal cruelty cases in Hungary that ended with a
sentence of imprisonment

Mészáros Dorina

Témavezető: Dr. Vetter Szilvia PhD
Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ

2024

Absztrakt

Ez a szakdolgozat az állatkínzás büntetőjogi szankcionálásának jelenlegi magyarországi gyakorlatát mutatja be, miközben nemzetközi kitekintést is nyújt a témában. Bemutatja, hogy milyen hatások következtekben válhat valakiből állatkínzó, illetve, hogy az állatkínzókat milyen személyiségjegyek jellemzik. A Magyarországon az állatvédelem szempontjából a hatályos, egyre szigorodó jogszabályi háttérrel külföldi kontextussal kiegészítve értékeli a szabadságvesztés pozitív és negatív hatását a bűnelkövetőkre és a társadalomra, illetve az Európában egyre inkább elterjedőben lévő alternatív lehetőségeket. Felméri, milyen véleménnyel vannak a magyarok a szociális média felületein az állatkínzókról és a magyar állatvédelem hatékonyságáról, valamint szembeállítja az Európára napjainkban jellemző haladási irányokkal a hazai közvéleményt. A Országos Bírósági Hivatal, a Legfőbb Ügyészség és a Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága által szolgáltatott adatok alapján vizsgálja az állatkínzásos esetek lefolyását a hatóságok tudomására jutásától a büntetés kiszabásáig.

Abstract

This thesis presents the current practice of punishing animal cruelty under criminal law in Hungary, while also providing an international perspective on the subject. It shows the effects that can lead someone to become an animal abuser, and also the personality traits of animal abusers. From the point of view of animal protection in Hungary, it assesses the positive and negative effects of imprisonment on criminals and society, as well as the alternative options that are increasingly spreading in Europe, supplementing the existing and increasingly strict legal background with a foreign context. It synthesizes the opinion of Hungarians on social media platforms about animal abusers and the effectiveness of Hungarian animal protection, and contrasts Hungarian public opinion with trends typical of Europe today. Based on data provided by the Országos Bírósági Hivatal, the Legfőbb Ügyészség and the Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága, it examines the course of animal cruelty cases from the time they are brought to the attention of the authorities until the punishment is imposed.

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	6
2.	Célkitűzések	6
3.	Szakirodalmi áttekintés és következtetések	6
3.1.	Az állatkínzó profilja	6
3.1.1	Kor és nem	7
3.1.2	Szociális háttér	7
3.1.3	Hatalom és egyenlőtlenség	8
3.1.4	Tudatlanság, előítéletek, állatgyűjtögetés	8
3.1.5	Fóbiák, mentális zavarok	8
3.1.6	A médiái hatása.....	9
3.1.7	Összefoglalás	9
3.2.	Az állatkínzás szankcionálása hazánkban és a környező országokban.....	9
3.3.	A hatályos jogszabályok megvalósulása Magyarországon	10
3.4.	Szabadságvesztés pro és kontra érvek	11
3.4.1	Társadalomra kockázatot jelentő személy kivonása a társadalomból.....	11
3.4.2	A bűnelkövetők oktatása.....	12
3.4.3	Visszatartó erő	12
3.4.4	Állami költségek	13
3.4.5	A büntetésvégrehajtási intézetek túltelítettsége	13
3.4.6	Börtönártalmak	14
3.4.7	Alternatívák lehetséges előnyei	14
3.4.8	Visszaesés megakadályozása, rehabilitáció	15
3.4.9	Összefoglalás	16
3.5.	Európai haladási irányok.....	16
4.	Anyag és módszer	18
5.	Eredmények és megbeszélés	20
5.1.	A Legfőbb Ügyészség online statisztikái.....	20
5.2.	Saját adatok feldolgozása.....	22

5.3.	Az Országos Bírósági Hivatal adatai	24
5.4.	Magyar közvélemény és a ténylegesen megvalósuló büntetések közti ellentmondás	25
6.	Vélemények és javaslatok	27
6.1.	Visszaesés megakadályozása, rehabilitáció	27
6.2.	Magyar közvélemény és a ténylegesen megvalósuló büntetések közti ellentmondás	28
6.3.	További perspektívák a témában	28
7.	Irodalomjegyzék.....	30

1. Bevezetés

Az állatkínzás feltehetőleg egyidős az emberiséggel, bár a céljai és a formái minden bizonnyal sok szempontból változtak az évezredek során. A modern értelemben vett állatkínzást az 5 állati szabadság viszonylatában határozzák meg és ma már a világ legnagyobb részén nemcsak hogy elítélik, de büntetik is. Az állatkínzás szankcionálása nem csupán etikai szempontból fontos, hanem a társadalom egészére kihat. Amellett, hogy felelősséggel tartozunk környezetünkért és mindenekelőtt saját háziállataink jóllétéért, fontos azt is észben tartanunk, hogy milyen kapcsolat áll fenn az állatok ellen elkövetett kegyetlenkedés és az emberekkel szembeni erőszakos cselekmények között.

Magyarországon az állatkínzás 2004 óta minősül büntetőjogi kategóriának (2004. évi X. törvény 266/B. §-ként), sőt a Büntető törvénykönyv (továbbiakban Btk.) azóta is szigorodott, minek következtében hazánk napjainkra már az egyik legszigorúbb ilyen jellegű szabályozással büszkélkedhet európai viszonylatban.

2. Célkitűzések

Ezen szakdolgozat céljával azt tűztük ki, hogy megvizsgáljuk, az állatkínzás bűncselekménnyé nyilvánítása milyen eredményeket hozott.

Ennek keretei közt szerettünk volna fényt deríteni arra, hogy 2004 óta különböző állatkínzással kapcsolatos bűncselekményekért hány esetben javasolt a Legfőbb Ügyészség szabadságvesztés büntetést, az Országos Bírósági Hivatal hány személyt ítélt szabadságvesztésre, illetve milyen időtartamú szabadságvesztések lettek kiszabva.

Ezen felül kívántuk azt is vizsgálni, hogy milyen Magyarországon az állatkínzó profilja; milyen nemű, életkorú, végzettségű és vagyoni helyzetű személyeket ítélték szabadságvesztésre állatkínzással kapcsolatban.

Ezen túlmenően célunk a magyarországi szabályozás összehasonlítása a külföldi jogi keretekkel.

3. Szakirodalmi áttekintés és következtetések

3.1. Az állatkínzó profilja

Az állatkínzást eredményező számtalan lehetséges ok napjainkban is folyamatos kutatások célpontja. Flynn szerint többféle tényező is mutat összefüggést a kegyetlenkedéssel [1]:

3.1.1 Kor és nem

Munkájában arra a következtetésre jut, hogy az állatkínzást elkövetők gyakrabban kerülnek ki a fiatalabb korosztályból (idősebb gyerekektől 30 éves kor alatti felnőttekig), illetve többnyire férfiak. Míg az előbbivel nem teljesen hangzanak egybe az általunk talált adatok (2021 szeptembere és 2023 novembere között a 40 és 50 éves kor közötti fogvatartottak voltak legtöbbször Magyarországon), addig az utóbbival teljes összhangban vannak a hazai viszonylatok is (ugyanezen időszakban a férfi fogvatartottak jóval többen {összesen átlagosan 32-szer annyian} voltak a nőknél).

3.1.2 Szociális háttér

A fent említett kutatás alapján szintén jelentős szerepet játszik az emberek állatokhoz való viszonyulásában a gyermekkori szocializáció: a tapasztalatok azt mutatják, hogy amennyiben egy gyermek családjában előfordult erőszak (függetlenül attól, hogy azt az adott gyermek ellen követték el, csak szemtanúja volt, vagy ő maga követte el), az hajlamosította a későbbiekben is az erőszakos viselkedésre.

Az egyénben különböző okokból felgyülemelő frusztráció levezetésére gyakori mechanizmus az agresszív drive [2], melynek áldozatainak gyakran lehetnek társállatok. Ilyen felgyülemelő frusztrációhoz többféle tényező, vagy ezek együttese is vezethet; elképzelhető, hogy a bántalmazó életében az önmegvalósítása ellen irányuló hatások lépnek fel és az efelett érzett csalódottsága okán válik agresszívvá, de az is megtörténhet, hogy mások vezetik le őrajta saját feszültségüket (mondjuk egy gyermekén a szülei) és ő csak továbbító csatornája az agresszióknak, ami végül az állaton csapódik le. Ilyen esetekben nem ritkák a hirtelen felindultságból, átgondolatlanul elkövetett erőszakos cselekmények.

Számottevő összefüggés mutatkozott a családi háttér és neveltetés mellett a kulturális háttérrel és ezzel kapcsolatos normákkal. Emellett fontos kitérni a szociális háttérre is, amely kapcsán a pénzügyi bizonytalanság az egyik legjelentősebb bűnelkövetésre hajlamosító tényező lehet. Amellett, hogy a haszonszerzés nem egyszer okozója az állatok etikailag nem elfogadható kizsákmányolásának, a társadalom azon csoportjaitól, akik anyagiakban súlyos hiányokat szenvednek és emiatt létfenntartásuk mindössze az úgynevezett kiilleszkedett életforma útján [3] valósítható meg, nem várható, hogy hasonló minőségben legyenek képesek empátiát tanúsítani, mint kedvezőbb életminőségben részesült embertársaik.

Vetter tanulmánya szerint [4] az egyes országok gazdasági helyzete is szoros összefüggést mutat az adott terület állatvédelmi szempontból vett fejlettségével. Ez alapján azon területeken, ahol a gazdasági jólét miatt magasabb az emberek életszínvonala, megfigyelhető, hogy a háziállatoknak is jobb körülményeket biztosítanak.

3.1.3 Hatalom és egyenlőtlenség

Az erőszakos cselekmények áldozatainak általában kisebbek, gyengébbek az elkövetőnél [5], ezért könnyebben elérhető célpontot szolgáltatnak a bántalmazóknak.

3.1.4 Tudatlanság, előítéletek, állatgyűjtögetés

Talán az egyik legkézenfekvőbb ok az állatkínzásra az egyszerű tudatlanság. Kevés korlátozással szinte bárki tarthat állatot, de közel sem mindenki rendelkezik ehhez megfelelő háttértudással az állatjólét témakörében.

Sokan nem tudják, hogy állataiknak milyen táplálkozási vagy tartási körülményekre vonatkozó szükségleteik vannak, de az sem ritka, hogy nagy igyekezetükben, hogy minél több állaton „segíthessenek”, olyan mennyiségű kedvencet vesznek magukhoz, aminek anyagi, vagy időbefektetésre vonatkozó terhet már képtelenek viselni; ezek az emberek megszállottan gyűjtögethetik az állatokat abban a hitben, hogy jót tesznek velük [6].

3.1.5 Fóbiák, mentális zavarok

Nem feledkezhetünk meg különböző mentális zavarokkal és tévképzetekkel élő embertársainkról sem [7]; ezek az egyének önhibájukon kívül ugyan, de veszélyesek lehetnek az állatokra. Előfordulhat például, hogy egy a pókoktól megrögzötten rettegő ember mindent elkövessen ezen ízeltlábúak kiirtására.

Ugyanebbe a kategóriába tartoznak az antiszociális személyiségzavarral küzdők [8], akikre többek között jellemző az egocentrizmus, illetve a büntudat és az empátia hiánya, melyek miatt képtelenek a potenciális büntetésekből tanulni, vagy belátni a tetteik helytelen mivoltát. Ez a mentális zavar korábbi kutatások alapján a börtönnépesség legalább felét érinti.

Meg kell említenünk az erőszakra hajlamos személyiségeket (szadizmus és „acting out” személyiség) is. A szadista mentális zavarral küzdő személy élvezetét leli más lények szenvedésében [9], míg az ún. „acting out” személyiség zavarra a hosszútávon felgyülemlett stressz hirtelen agresszív levezetése jellemző és más komplexebb mentális zavarok tünete is lehet (pl.: szorongás, depresszió, borderline szindróma)[10].

Szintén itt kell megemlíteni a zoofiliát, illetve a demenciát. Előbbi az állatokhoz való szexuális vonzalom, utóbbi általában idős korral, a szociális normák elfeledésével, az érzelmek egyszerűsödésével járó mentális zavar, mely állatokkal szembeni kegyetlenséghez vagy háziállatok/társállatok elhanyagolásához vezethet.

3.1.6 A médiái hatása

Megfelelő társadalmi közegben a médiának is lehet hatása az állatkínzás bekövetkezésére vagy elmaradására.

Manapság a globalizáció és a széleskörű internethez való hozzáférés lehetővé teszi, hogy a hírek és egyéb média tartalmak (legyenek azok valósak, vagy manipuláltak), szinte korlátok nélkül terjedjenek. Ezen kívül megfigyelhető az emberek ingerküszöbének emelkedésével párhuzamosan a különböző média tartalmak ingerekkel való telítettségének növekedése is, ami a mi témánkban azt jelenti, hogy az átlagos felhasználó ma már sokkal kegyetlenebb és cenzúrázatlanabb tartalmakkal szembesülhet az interneten, mint korábban.

A médiában szerepeltetett kegyetlenség bizonyítottan vált ki ténylegesen megvalósuló kegyetlenséget is [11], ezért bár az állatkínzásról szóló tartalmak többségének célja, hogy elrettentésként (szenzitizációként) szolgáljon, elképzelhető, hogy főleg a fiatal korosztály körében inkább érzéketlenné teszi a közönséget (deszenzitizálja) a kegyetlenséggel szemben.

3.1.7 Összefoglalás

A szakirodalmi adatokból az következik, hogy az állatkínzást, mivel nagyon sokféle tényező válthatja ki; nem lehet egyféleképp orvosolni. Nem minden bűnelkövető meggyőzhető, vagy eltéríthető szándékától észérvekkel, vagy a tetszőleges szigorúságú büntetéssel; nem mindenki képes tanulni a hibáiból, vagy egyáltalán belátni, hogy hibázott (lásd antiszociális személyiségzavar), megfelelő oktatás híján pedig sokszor még azokra sincs pozitív hatással a büntetés, akik egyébként alkalmasak lennének megváltozni és pozitív irányba fejlődni.

3.2. Az állatkínzás szankcionálása hazánkban és a környező országokban

Hazánkban a Btk. 244. § szerinti állatkínzás két évig terjedő szabadságvesztéssel, illetve amennyiben „az állat különös szenvedését okozva, több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozva, nagy nyilvánosság előtt, az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvényben meghatározott, az állat kedvtelésből való tartásától, illetve az érintett állatfaj tartásától eltiltással érintett állattal szemben az eltiltás

tartama alatt, vagy állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül követik el”, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A fentieken túl Magyarországon az állatkínzás szankcionálásában legutóbb 2021-ben történt jelentősebb változás, ez a változás pedig ebben az esetben szigorítást jelentett; a 2021-es törvénymódosítás büntetési tétel tekintetében egy szintre emelte néhány állatkínzásos bűncselekmény minősített esetét a gondatlanságból elkövetett emberölésével.

Ez számszerűsítve azt jelenti, hogy aki különös visszaesőként állatkínzást, az állat pusztulását okozó természetkárosítást, vagy tiltott állatviadal szervezésének bűncselekményét követi el, az egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ezen felül ugyanez a büntetési tétel vonatkozik azokra is, akik „méreg alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csaletek kihelyezésével több állat pusztulását okozva” követnek el állatkínzást, továbbá ezen tevékenységek előkészületeinek büntetésére is lehetőséget ad a jogalkotó két évig terjedő szabadságvesztéssel.

Továbbá aki „gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza” „szaporítással összefüggő haszonszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával követi el”, szintén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A fentiekkel hazánk az állatkínzásért és azzal kapcsolatos, vagy ahhoz hasonló egyéb bűncselekményekért kiszabható szabadságvesztési időkben kiemelkedő más európai országokhoz képest. Ezen bűncselekményekért Spanyolországban 18 hónap, Németországban, Olaszországban, Hollandiában, Norvégiában és Svájcban pedig három év a maximálisan kiszabható szabadságvesztés időtartama. [12]

3.3.A hatályos jogszabályok megvalósulása Magyarországon

Természetesen az állatvédelmi jogszabályok szigorításának csak akkor lehet tényleges pozitív hatása az állatvédelemre, ha azok valóban betartatásra is kerülnek.

Szakirodalmi adatok támasztják alá, hogy valójában Magyarországon elenyésző azon személyek száma, akiket állatkínzással kapcsolatban vádoltak, de végül mégsem marasztaltak el. Egy magyar kutatás alapján [13], melyben számos ügyész és a Központi

Nyomozó Főügyészség adatait gyűjtötték össze, a szerzők azt találták, hogy a vizsgált „jogerős bírói végzések 97%-ban elmarasztalták a vádlottat, 3%-ban felmentő ítélet született. Ez utóbbi oka a bűncselekmény (25%) vagy a bizonyítottság hiánya (75%) volt”.

Az, hogy felmentés csak az esetek 3%-ánál fordult elő, azt jelentheti, hogy a hatóságok csak alapos indokkal vádolnak, tehát számos olyan ügy valószínűsíthető, amely a nyomozati szaknál elakadt. Ennek eredményességén a szerzők szerint szakértők fokozottabb bevonásával lehetne javítani.

Ezen kívül a vizsgált bírósági eljárások alapján megfigyelhető, hogy a bíróság többnyire indokolatlan bántalmazást állapított meg, amiért legtöbbször felfüggesztett börtönbüntetést szabtak ki.

Mindezek ellenére a magyar közvélemény elégedetlen, melynek egyik legfőbb oka, hogy a felfüggesztett börtönbüntetést nem tartják valódi szankciónak.

A szerzők többek között azt a megállapítást teszik, hogy a sajtó és a közvélemény nagyfokú figyelme az állatvédelem ügyével szemben gyakran párosul tájékoztatlansággal, ami nem segíti elő valójában az állatjóléti intézkedések megvalósulását.

3.4.Szabadságvesztés pro és kontra érvek

A szabadságvesztéssel, mint különböző szabálysértések és bűncselekmények elkövetéséért kiszabott büntetéssel szemben általánosságban véve azt az elvárást támasztja az adott közösség, hogy valamilyen formában gátat szabjon az említett kihágásoknak. Amellett azonban, hogy ezek a hatások valamilyen minőségben megvalósulnak, a szabadságvesztésnek negatív hatásai is lehetnek az elítéltek személyiségének formálódására és ezáltal a társadalomra is.

3.4.1 Társadalomra kockázatot jelentő személy kivonása a társadalomból

Az állatkínzók felfedezése és az állatkínzás mielőbbi szankcionálása nemcsak az állatok, hanem a társadalom védelme szempontjából is kiemelten fontos. Amellett, hogy etikai (és ma már a világ nagy részén jogi) szempontokból elítélendő az állatokat az úgynevezett szabadságjogaikban (5 állati szabadság) korlátozni, mára bizonyítottá vált, hogy a legtöbb esetben az állatokkal szemben kegyetlenséget tanúsító emberek előbb vagy utóbb embertársaikkal szemben is hajlamosak lehetnek erőszakos cselekmények elkövetésére (halálos kapcsolódás).

Ebből következik, hogy amennyiben ezeket a személyeket kivonjuk a társadalomból azzal, hogy szabadságvesztésre ítéljük őket, azzal (legalábbis a szabadságvesztés idejére) megóvjuk a társadalmat ezen személyek káros tevékenységeitől.

Ez azonban sok esetben csak egy átmeneti megoldás és nem mellesleg komoly kérdéseket vet fel, hogy vajon szabadulás után milyen interakcióba kerülnek majd ezek az elítéltek a társadalommal; tanulnak-e a büntetésből, együttműködőbb tagjai lesznek-e a társadalomnak.

3.4.2 A bűnelkövetők oktatása

Az edukáció ebben a témakörben is kiemelten fontos eszköz; amennyiben garantálni tudnánk, hogy az elítéltek személyisége a büntetés következményében pozitív irányba változzon, biztosara vehetnénk, hogy a szabadságvesztés nem csak a tényleges ideje alatt védi a társadalmat az elítélt személy társadalomra káros hatásaitól, hanem azokat akár permanensen megszünteti. Ennek elérésében nem csak a bűnelkövetők oktatása, hanem azok esetleges terápiája is segíthet, hiszen ezek az illetők sokszor rossz társadalmi helyzetük miatt, azzal összefüggésben követnek el bűncselekményt.

3.4.3 Visszatartó erő

A szabadságvesztés büntetésként való alkalmazásának jelentős előnye az elrettentő hatás. Azok, akik előre megfontolt módon követnek el állatkínzást – például haszonszerzés céljából illegálisan szaporítanak állatokat, ahol megállapítanak állatkínzást, vagy például tiltott állatviadaloikat szerveznek –, a Btk.-ben kilátásba helyezett szankciók hatására nagyobb eséllyel mérlegelik tettük következményeit.

Mivel a magyarországi állatvédelmi szankciók most már európai viszonylatban is szigorúnak számítanak, feltételezhető, hogy egyre kevesebben érzik potenciálisan megtérülőnek azt a kockázatot, amit a vonatkozó törvény áthágása jelent. Ezzel szemben azonban sokkal kisebb a visszatartó ereje a Btk.-ben foglaltaknak a hirtelen indulatból és mentális zavarok következtében elkövetett bűncselekményekkel szemben, ugyanis ezekben az esetekben az elkövető jellemzően nem gondolja át tettei lehetséges következményeit.

Beccaria megállapítása alapján [14] nem a büntetés mértéke számít, hanem az elkerülhetetlensége.

3.4.4 Állami költségek

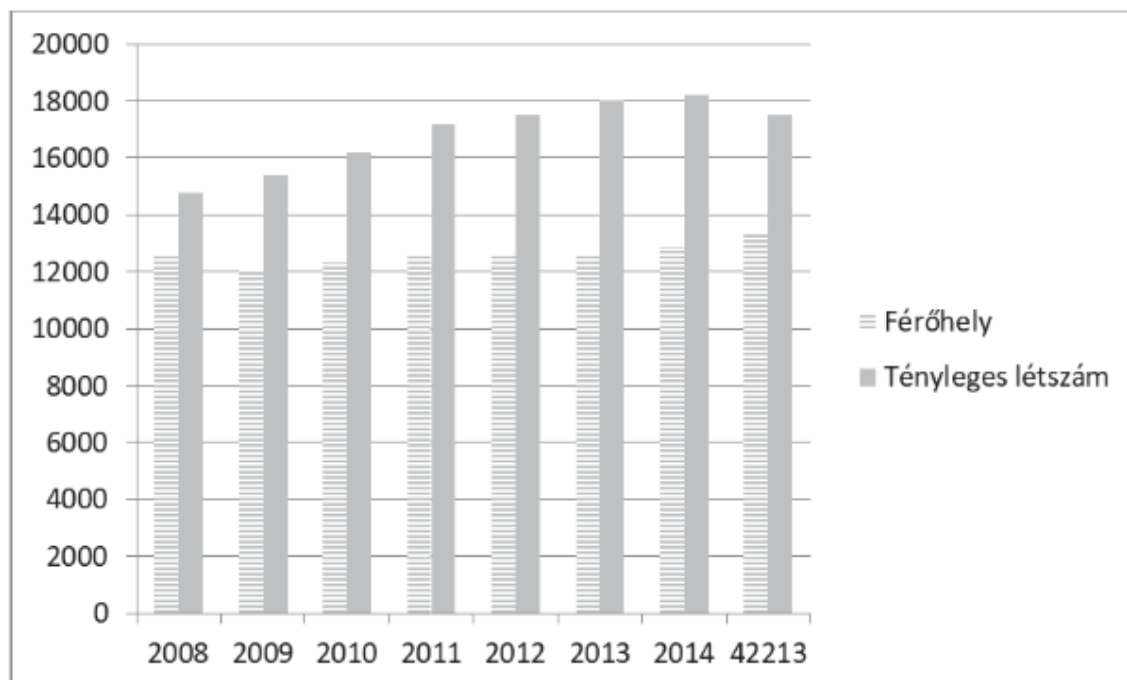
A büntetésként kiszabott szabadságvesztés költségeket ró az államra (és ezáltal szükségszerűen annak állampolgárainak közösségére), ami a megfelelő intézményeket fenntartani hivatott, ugyanakkor amennyiben az ilyen büntetések egyértelműen előnyösnek mutatkoznak a társadalom számára, ez egy szükséges befektetés, ilyen formában tehát önmagában nem sorolható sem a pozitívumok, sem a negatívumok közé.

3.4.5 A büntetésvégrehajtási intézetek túltelítettsége

A büntetésvégrehajtási intézetek túltelítettsége egy olyan modern probléma, ami az elmúlt évtizedekben kezdte felütni a fejét.

Gazal-Ayal és Roberts szerint [15] a bűnözés mértéke az utóbbi időben csökkent Európában, viszont ezzel párhuzamosan a börtönnépesség nő. Ennek oka a hosszabb büntetésekben gyökerezhet, ugyanakkor erre a problémára a modern társadalomnak hamarosan időszerű választ találnia; ennek eszközének pedig a szerzők szerint az alternatív büntetéseknek kell lenniük.

Pallo és Forgács szerint [16] Magyarországon, és főleg Kelet-Európában nagy a büntetésvégrehajtási intézetek túltelítettsége (Ábra 1) [17].

Ábra 1: Büntetésvégrehajtási intézetek túltelítettsége Magyarországon

Szerintük a zsúfoltság felerősíti a bebörtönzés okán a rabokban keletkező stressz összes negatív hatását (összefoglaló néven börtönártalmakat), ami elsősorban a fogvatartottak és a

büntetésvégrehajtási intézet személyzete közötti feszültség fokozódásában nyilvánul meg. Ennek legalább háromféle (negatív) szakmai hatását ismerjük, melyek a következők:

- Lehetetlenné válnak az olyan emberi kapcsolatok, amik elősegítenék a fogvatartottak későbbi társadalomba való visszailleszkedését.
- A büntetés-végrehajtás társadalmi megítélése tovább romlik, mivel az eleve meglévő előítéleteken túl az emberek a büntetés-végrehajtási intézetek túlsúlyosságát is kizárólag e szervezet hibájának tulajdonítják.
- A szabadságvesztéssel, mint büntetéssel kapcsolatos nemzetközi (főleg nyugat-európai) álláspont változása és az ezzel kapcsolatos elvárások nehezen összehangolhatók a Magyarországon megvalósítható megoldási lehetőségekkel, ami szintén okozója lehet a börtönnépesség valós börtönkapacitás fölé emelkedésének.

3.4.6 Börtönártalmak

Börtönártalmaknak azokat a negatív változásokat nevezzük, amiket a börtönbüntetésre ítélt személyek szenvednek el szabadságvesztésük letöltése során [18]. Mivel a büntetésvégrehajtási intézetek az elítéltek számára kifejezetten abuzív közeget teremtenek, az ilyen ártalmak nem ritkák a fogvatartottak között.

A szabadságvesztés letöltésének ideje alatt a rabok mind lélektani, mind fizikai változásokat elszenvedhetnek, illetve az elítéltségük ténye miatt büntetésük letöltése után is megbélyegzettek maradnak a társadalom szemében. Ez utóbbi nem csak abban nyilvánul meg, hogy embertársaik a mindennapokban hogyan viszonyulnak hozzájuk, hanem sokszor megélhetési nehézségekben is materializálódik: az ilyen emberek gyakran nem találnak munkát, ami pénzügyi nehézségekhez vezet.

Az elítéltek a büntetésük folyamán sokszor fokozatosan elveszítik emberi kapcsolataikat, így a szabadulásuk után nem tudnak megszokott életükbe visszatérni, új kapcsolatok kiépítését pedig szintén a büntetés okozta megbélyegzettség nehezíti meg.

A fenti ártalmak és az edukáció hiánya miatt gyakran fordul elő visszaesés a bűnelkövetők körében.

3.4.7 Alternatívák lehetséges előnyei

A szabadságvesztés mellett, illetve azt kiváltandó rendelkezésre állnak alternatívák a bűnelkövetők szankcionálására. Ezek közül érdemes megemlíteni az állattartástól való eltiltást, ami hazánkban közigazgatási eljárásban 2-8 évre szabható ki, ugyanakkor ügyész

életfogytig is kérheti polgári peres eljárásban (1998. évi XXVIII. Törvény 43. § 9.). Hátránya az lehet, hogy az állatkínzás által esetlegesen előrejelzett, később bekövetkező emberellenes cselekedetektől nem óvja meg a társadalmat.

A pénzbüntetés leginkább olyan emberekkel szemben hatékony, akik a bűncselekményeket finansiális okokkal összefüggésben követték el, azonban szigorát a szabadságvesztésre való átválthatósága adja.

A közérdekű munka mellett, hogy a társadalomnak hasznos és lehetővé teszi az elítéltek szemmel tartását, még nekik is a javukat szolgálhatja, amennyiben az így végzett munka során olyan ismeretekre tesznek szert, amikkel felvértezve talán nem is követték volna el a bűncselekményeket. Állatokkal végzett közérdekű munka hozzásegítheti a fent említett személyeket az adott faj alaposabb megismeréséhez, viselkedésének megértéséhez és ezzel párhuzamosan elősegítheti az állatok felé tanúsított empátia kiépülését, ami fontos sarokköve az állatkínzás megelőzésének.

További alternatíva lehetne az oktatásban való részvételre kötelezés, amely az oktatás fent említett pozitív hatásait volna hivatott megvalósítani.

A felfüggesztett szabadságvesztés és a próbára bocsátás szintén esélyt ad arra, hogy kontrollált viszonyok közt tartsuk megfigyelésünk alatt a bűnelkövetőket, miközben azonban szociálisan nem lehetetlenítjük el őket annyira, mint a végrehajtandó szabadságvesztéssel tennénk.

3.4.8 Visszaesés megakadályozása, rehabilitáció

A fentiek tükrében az oktatás és az állatokkal szembeni érzékenyítés a bűncselekmény elkövetők egyes köreiből igencsak jelentős fejlődést válthat ki. Ezen felül társadalmi szempontból sem elhanyagolható annak a jelentősége, hogy a büntetésüket letöltött elítélteket minél sikeresebben tudjuk visszaintegrálni a társadalomba.

Ezen célokat egyesítheti az úgynevezett börtönkutya program, ami mára már több országban is jelen van [19]. E programok célja, hogy az elítéltek menhelyi kutyákat képezzenek ki azzal a céllal, hogy az állatok könnyebben örökbeadhatóvá váljanak. Ez mind a programban részt vevő kutyáknak (akik így jobb esélyekkel indulnak a menhelyről való kikerülés útján), mind a raboknak meglehetősen előnyös. Utóbbiak egyrészt új ismeretekre tehetnek szert és empatikusabbá válhatnak, másrészt szabadulásuk után a fent említett tapasztalatokkal könnyebben találhatnak munkát, ami elősegíti a társadalomba való visszailleszkedésüket és az anyagi biztonságuk kiépülését.

A börtönkutya program megszervezőinek adatai szerint a programban részt vett elítéltek körében a visszaesés kicsi a többi szabadult rabhoz képest, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy ezekben a programokban a fogvatartottak nem válogatás nélkül, hanem komoly jelentkezési és szelekciós folyamatok után vehetnek csak részt.

3.4.9 Összefoglalás

A letöltendő szabadságvesztésnek megvan a maga helye a bűnözés elleni küzdelemben, de fontos figyelembe venni, hogy az alternatív büntetési lehetőségek – különösen azok folyamatos és célzott fejlődésével – progresszívabb megoldásokat kínálnak.

A jelenlegi európai álláspont alapján a bűnelkövetők rehabilitációja szükséges és kívánatos. Ez feltehetőleg a büntetésvégrehajtási intézetek fenntartásához hasonlóan szintén állami források mozgósításával jöhetne létre, és bár a börtönártalmak kezelése szempontjából mindenképpen előnyös, valószínűsíthető, hogy lennének olyan személyek, akik minden erőfeszítés ellenére nem válnak a társadalomba történő reintegrációra alkalmassá. Ezen felül az is kérdéseket vet fel, hogy a rehabilitációhoz, oktatáshoz és alternatív büntetések végrehajtásához feltehetően az átlagos börtönszemélyzetnél képzettebb munkaerőre volna szükség, melynek előteremtése újabb állami feladatok és költségek képét vetíti elő.

További nehézség a pénzbüntetéssel, mint alternatívával, hogy ez csak olyan személyekre szabható ki, akik bejelentett keresettel rendelkeznek. Ez társadalmi- és gazdasági fejlettségüket tekintve elmaradottabb területeken sokszor problémákat vet fel.

Aggályos a közérdekű munkavégzés alkalmazása is, mivel például egy állatmenhelyi munka komoly követelményeket támaszt a munkavégző személyiségével szemben. Nem lehet bármilyen feladatot bárkire, különösen büntetett előéletű személyekre rábízni, így aggályos állatkínzóknek állatokkal kapcsolatos feladatokat adni. Bár ezt a jótékonyági szervezetek nem is jellemzően teszik, a helyzet így az állatok biztonsága érdekében azt a feltételezett jótékony hatást is feláldozza, amelyet éppen az állatok alaposabb megismerése válthatna ki a korábbi állatkínzókban.

3.5. Európai haladási irányok

A jelenleg Magyarországon tapasztalható nagy börtönnépességgel párhuzamosan Európa (főleg a nyugateurópai országok) egyre hangsúlyosabban mozdul el az alternatív szankciók irányába.

Pallo és Forgács írása szerint [16] a büntetésvégrehajtási intézetek túltelítettsége nem csak Magyarországot, de a legtöbb volt szocialista országot érintő probléma. Ez vezethetett ahhoz is, hogy 1999-ben megalkotásra került az Európa Tanács Miniszteri Bizottság által egy a túltelítettség kezelésére vonatkozó ajánlás. Utóbbi alapján „minden tagállamnak egy racionális és koherens büntetőpolitikát kell kialakítania, amely az elkövető bűnmegelőzésére, a reintegrációjára és az egyéniesített büntetéskiszabásra koncentrál”. Az ajánlás ezen felül tartalmazza a következő alapelveket:

- Szükséges bizonyos bűncselekmények dekriminalizálása.
- A szabadságvesztéssel járó büntetést csak végső esetben szabad alkalmazni.
- Újabb büntetésvégrehajtási intézetek létesítésének korlátozása szükséges, hiszen ez nem orvoslása, csak tüneti kezelése a túltelítettséget kiváltó alapvető problémának.
- Szükséges a túltelítettséget előidéző körülmények elemzése és értékelése.
- Szükséges a fogvatartottak számára a büntetésvégrehajtási intézeten kívüli emberi kapcsolataik (család) megőrzésének fokozott lehetővé tétele a túltelítettség negatív hatásainak ellensúlyozása céljából.

Ezekon felül az Európai Börtönszabályok (EBSZ) előírása alapján szükséges a különböző országokban a fogvatartottak számára bizonyos jogvédelmi mechanizmusok által biztosított belső jogokat teremteni, valamint minimumkövetelményeket (pl.: elhelyezésre vonatkozó minimális négyzetméter) a szabályozásba bevezetni, illetve természetesen meg is valósítani ezeket.

Lešková, Ilavská és Martin szerint [20] három fő alternatíva létezik, amivel kiválthatnánk a szabadságvesztést; ezek a közérdekű munkavégzés, a pénzbüntetés és a házi őrizet. A fent említett kutatócsoport munkája során azt találta, hogy e három lehetőség közül a legjobb a közérdekű munka, a legrosszabb pedig a pénzbüntetés.

Iancu szintén azt állítja munkájában [21], hogy a bűnelkövetők rehabilitációja szükséges és kívánatos.

Egy másik tudományos forrás szerint pedig Németországban már 2006-ban elkezdték bevezetni az alternatívákat, ami azóta a börtönnépesség számottevő csökkenésében is megmutatkozó változást eredményezett. [22]

Látható, hogy az állatkínzás szankcionálása egy ma is aktuális és folyamatosan fejlődő kérdés a modern társadalmakban; a nyugat-európai országok jogalkotása egyértelműen a szabadságvesztés szerepének csökkentése és ezzel párhuzamosan az alternatív büntetések

lehetőségei felé halad. Ezt az irányzatot alátámasztja az is, hogy még nem ilyen irányultságú (főként volt szocialista) országok, (mint Magyarország is) számottevő problémaként küzdenek a büntetésvégrehajtási intézeteik túltelítettségével.

4. Anyag és módszer

A kutatás céljából három adatigénylő levelet írtunk; egyet a Legfőbb Ügyészség, egyet a Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága és egyet az Országos Bírósági Hivatal részére. A leveleket 2023. 09. 16-án adtuk küldtük el. Az adatigénylőkben a következőkre kérdeztünk rá:

- Országos Bírósági Hivatal:
 - 2004 óta évekre leosztva hány letöltendő szabadságvesztés lett kiszabva csak állatkínzás, csak tiltott állatviadal szervezése, vagy azon való részvétel, vagy az előbbiek, illetve más bűncselekmények elkövetése miatt?
 - Az elkövetők, akikre a fenti büntetést kiszabták, milyen korúak, neműek voltak?
 - Milyen időtartamú szabadságvesztéseket szabtak ki rájuk?
- Legfőbb Ügyészség:
 - Hányszor javasolt az ügyészség letöltendő szabadságvesztést állatkínzással, vagy tiltott állatviadal szervezésével kapcsolatos ügyekben 2004 óta?
 - Van-e statisztika arról, hogy ezek az ügyek hogy végződtek jogerősen?
 - Milyen korú és nemű, végzettségű és jövedelmű személyek ellen javasoltak letöltendő szabadságvesztést?
 - Ezen személyek ellen csak állatkínzás, tiltott állatviadal szervezése, vagy más bűncselekmények elkövetése miatt is javasolt letöltendő szabadságvesztést? Ha más bűncselekmények miatt is, melyek voltak ezek?
- Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága esetében:
 - Jelenleg hány fogvatartott van, aki csak állatkínzás, csak tiltott állatviadal szervezése, vagy azon való részvétel, vagy az előbbiek illetve más bűncselekmények elkövetése miatt kapott letöltendő börtönbüntetést?
 - 2004 óta összesen hány ilyen fogvatartott volt évekre leosztva?
 - Ezen fogvatartottak milyen korúak, neműek voltak?
 - Milyen fokozatú büntetésben (fegyház/fogház/börtön) részesültek?

A Legfőbb Ügyészség online statisztikáiból vizsgáltuk és a Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnokságától kapott adatokkal összevetettük a „Környezetvédelmi, természetvédelmi, állatvédelmi ügyekben tett érdemi közérdekvédelmi intézkedések”-et tartalmazó táblázatokat [23], illetve „A regisztrált bűncselekmények száma egyes kiemelt Btk. fejezetek szerint” című táblázatokat [24].

Vizsgáltuk az Országos Bírósági Hivatal 2020 és 2022 féléve közötti adatait [22], mely az állatkínzásért (bűnhalmazatban és anélkül) végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt bűnelkövetők számát mutatta be.

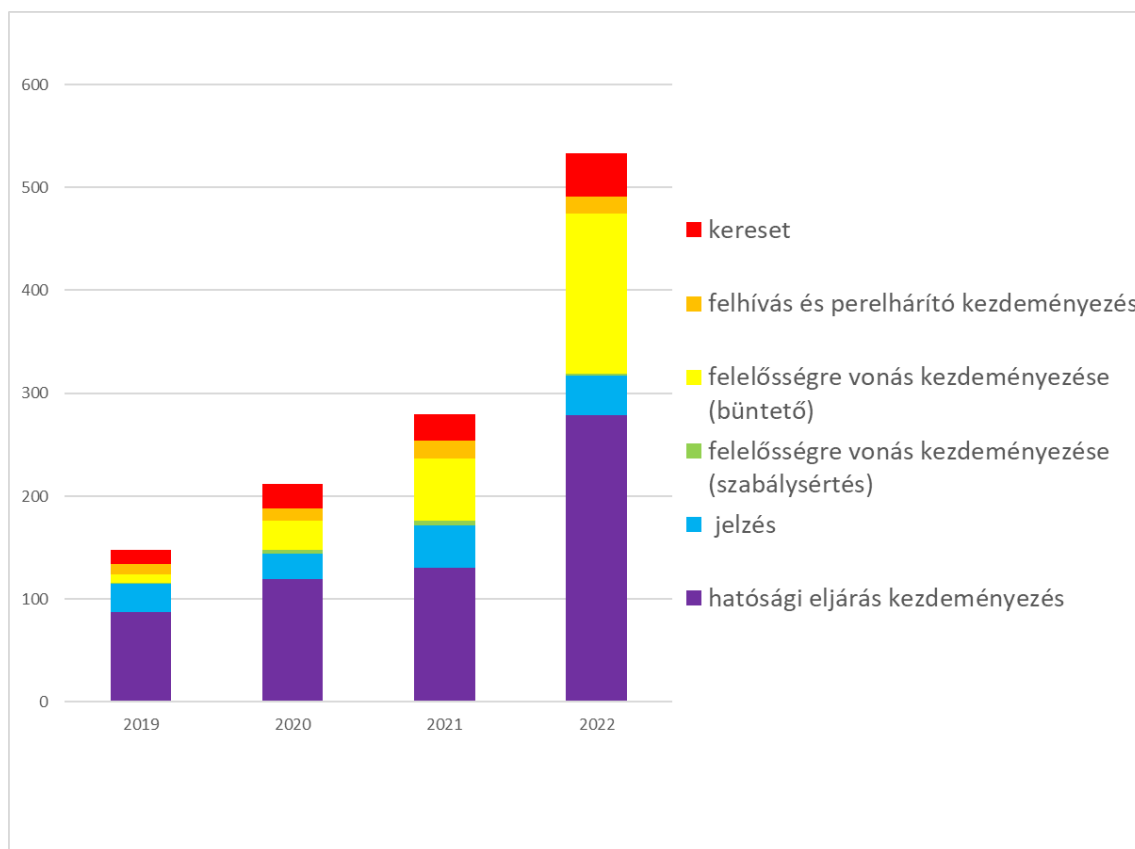
A magyar társadalom állatkínzásról és az ezért kiszabható büntetésekről alkotott véleményét a Facebook kereső engine-jében a „Bejegyzések”: „Legutóbbi bejegyzések” kategóriában kerestük az „állatkínzás felfüggesztett börtönbüntetés” kulcsszavakkal. A találatok közül igyekeztem nagy népszerűsége számot tartó (sok megosztással vagy kommenttel rendelkező) tartalmakat választani és az ezekhez tartozó kommenteket vizsgáltam. A hat általam választott közlés, melyekkel kapcsolatban összesen 56 hozzászólást vizsgáltam, a következő volt (hírforrás; közzététel időpontja; közlemény szövege, vagy annak részlete):

- Magyar Állatvédelem; 2021. okt. 27.; „Még egy próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés kiszabására tett indítvány, aminek nincs semmilyen visszatartó ereje. A kutya akár el is pusztulhatott volna.”
- Otthonunk a Föld; 2019. okt. 31.; „GYILKOSOK SZABADLÁBON, AVAGY EGY ARCON CSAPOTT ÁLLATVÉDELEM...”
- DELTA HÍREK; 2023. jan. 13.; „KALAPÁCCSAL ÉS FAHUSÁNGGAL VERTE AGYON A KUTYÁIT EGY VÁRPALOTAI FÉRFI MERT NEM VOLT PÉNZE ETETNI...”
- Berettyóhir Hu; 2022. máj. 10.; „A Berettyóújfalui Járásbíróság 2022. május 9-én ítéletet hirdetett annak a két vádlottnak az ügyében, akik megkínzottak egy kutyát a Hajdú-Bihar megyei Zsákán. ...”
- Magyar Állatvédelem; 2021. nov. 16.; „Megint csak felfüggesztett börtönbüntetés kiszabására tett indítványt az ügyészség egy olyan kegyetlen állatkínzóval szemben, aki több macskát és kutyát is rettenetes körülmények között tartott.”
- Magyar Állatvédelem; 2020. okt. 22.; „Kalapáccsal állt bosszút a kutyáján, csak felfüggesztett kapott”

5. Eredmények és megbeszélés

5.1.A Legfőbb Ügyészség online statisztikái

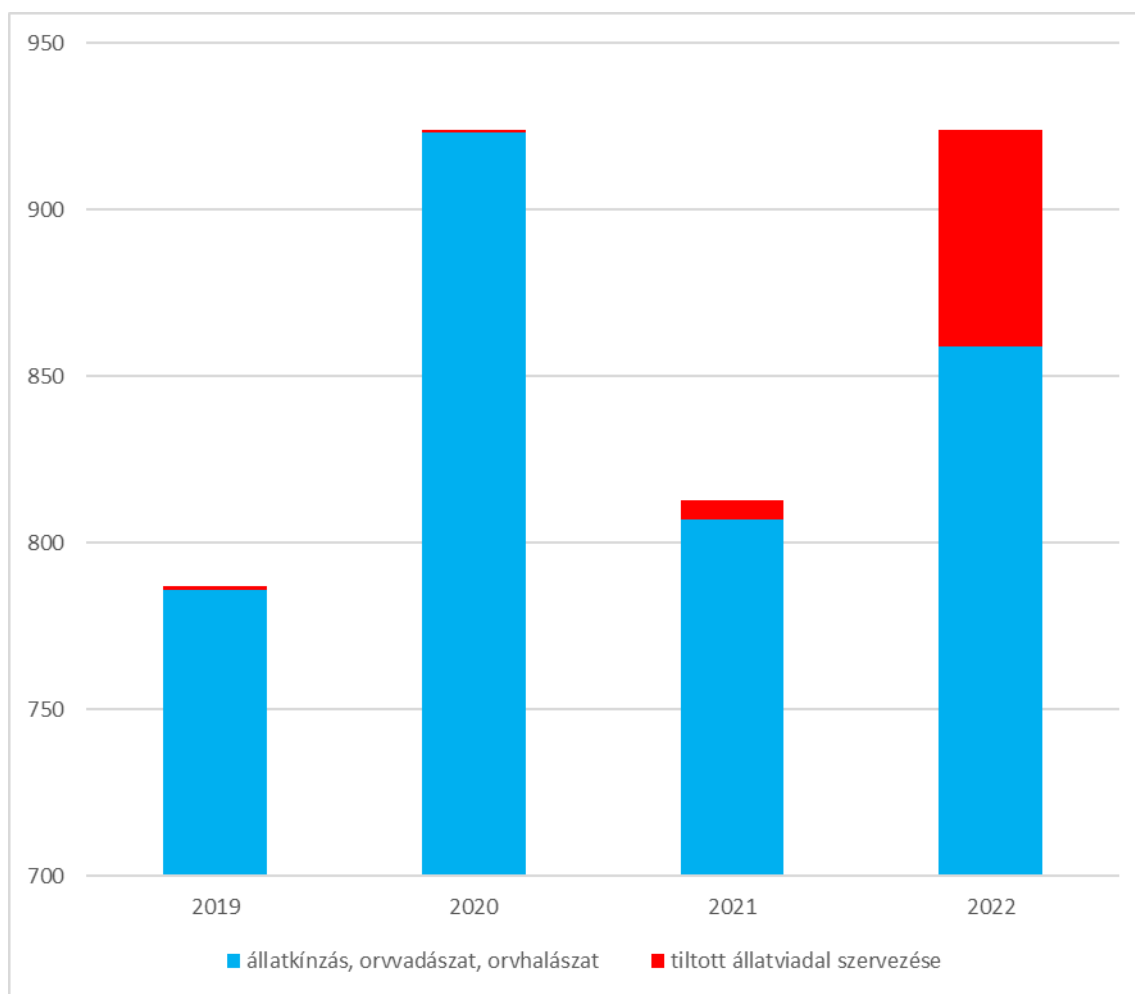
A Legfőbb Ügyészség online statisztikáit: „Környezetvédelmi, természetvédelmi, állatvédelmi ügyekben tett érdemi közérdekvédelmi intézkedések”-et tartalmazó táblázatokat (Ábra 2) [23] figyelembe véve megállapítható, hogy 2019 és 2021 között folyamatosan növekedett az állat-, természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos ügyekben tett érdemi közérdekvédelmi intézkedések száma. Mind a négy vizsgált évben legtöbb esetben a „hatósági eljárás kezdeményezése” fordult elő (évek szerint növekvő sorrendben rendre 87, 119, 130 és 279 eset). Ezt követően három évben (2020, 2021, 2022) a „felelősségre vonás kezdeményezése (büntető)” (rendre 28, 61 és 156 eset), míg egy évben (2019) a „jelzés” (28 eset) volt a leggyakrabban előforduló kategória. Legritkábban a „felelősségre vonás kezdeményezése (szabálysértés)” fordult elő minden vizsgált évben (évek szerint növekvő sorrendben rendre 1, 4, 4 és 2 eset).

Ábra 2: Környezetvédelmi, természetvédelmi, állatvédelmi ügyekben tett érdemi közérdekvédelmi intézkedések

„A regisztrált bűncselekmények száma egyes kiemelt Btk. fejezetek szerint” című táblázatok [24] (Ábra 3) alapján elmondható, hogy a témánkba vágó regisztrált

bűncselekmények száma nem mutat olyan monoton növekedést, mint az ezekkel kapcsolatos közérdekvédelmi intézkedések száma, ugyanakkor azoknál minden esetben több: a környezetvédelmi, természetvédelmi, állatvédelmi ügyekben tett érdemi közérdekvédelmi intézkedések összesített száma 2019-től 2022-ig rendre 148, 212, 280, 533, míg a regisztrált bűncselekmények száma ugyanebben az időszámban rendre 787, 924, 813, 924.

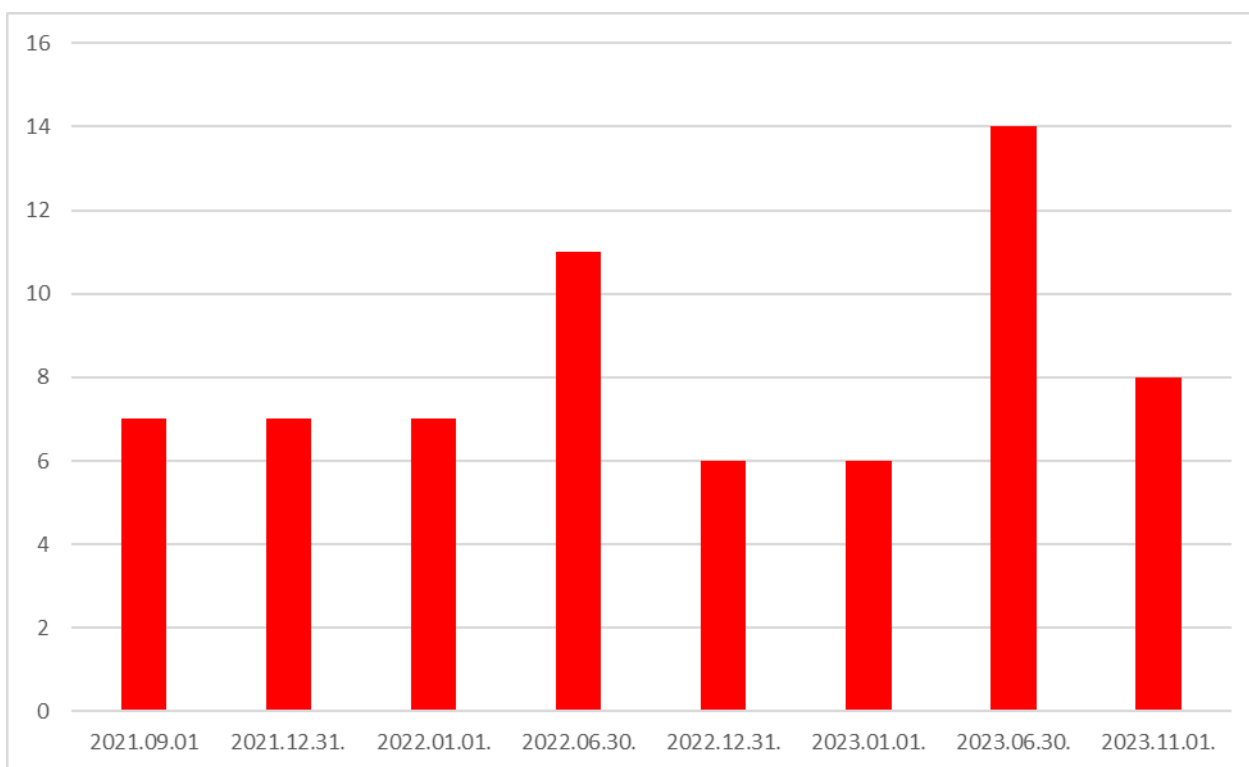
Ábra 3: A regisztrált bűncselekmények száma egyes kiemelt Btk. fejezetek szerint

A Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnokságától kapott adatokkal (ld. később) összevetve megállapítható, hogy számottevően kevesebb személy tölti jelenleg letöltendő szabadságvesztését, mint amennyi bűncselekményre sor került. Ez utóbbi vagy azt jelenti, hogy a bűncselekmények nem voltak olyan súlyúak, hogy elkövetésük szabadságvesztést vonjon maga után, vagy a tettesek felelősségre vonását általunk ismeretlen tényezők (pl.: az ügyek felderíthetatlensége, bizonyítékok hiánya) akadályozta meg.

5.2.Saját adatok feldolgozása

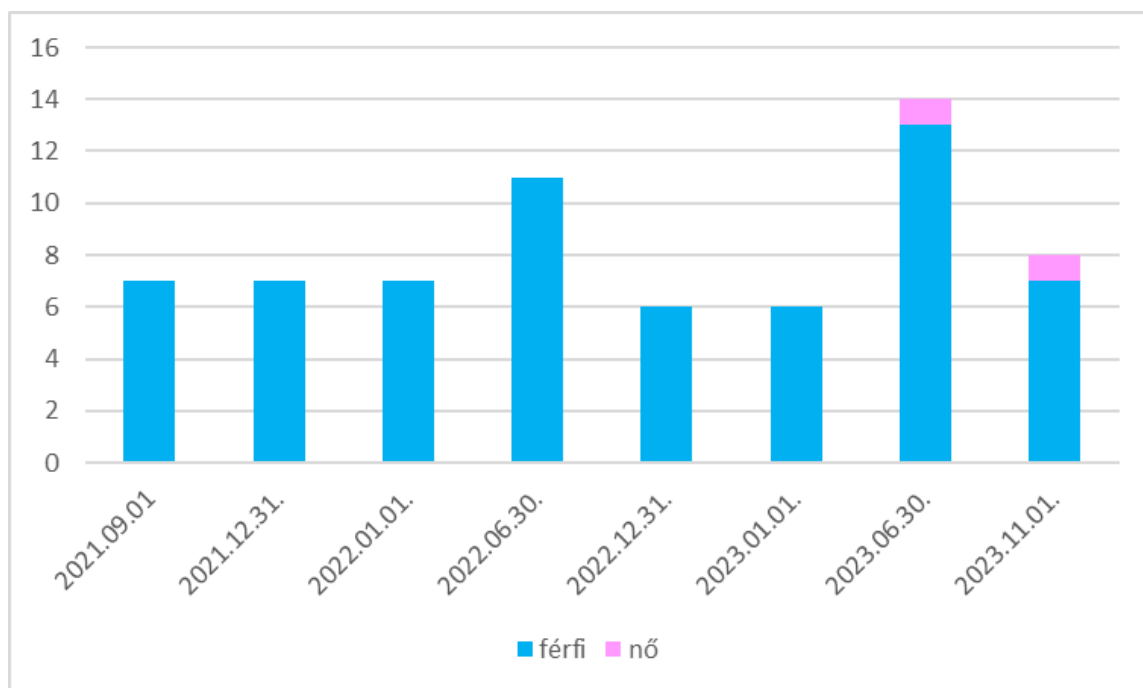
A Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnokságától 2023. 11. 03-án kaptunk választ, melyben a következőt írták: „Az archivált nyilvántartási adatok lekérdezésének korlátaira tekintettel a bűncselekmények szerinti szűrés 2021.09.01-jei időponttól lehetséges. A fogvatartotti nyilvántartás adataiban dinamikusan bekövetkező változásokra tekintettel csak bizonyos, meghatározott napok tekintetében adható pontos adatszolgáltatás.” És ennek megfelelően osztották meg velünk a kért adatokat, amiket később fel is dolgoztunk. Ennek eredménye képpen a következőket láthatjuk:

Az állatkínzás, valamint tiltott állatviadal szervezése bűncselekményekkel érintett fogvatartottak száma a fenti időtartam alatt 6 és 14 között változott; a vizsgált időtartam alatt átlagosan 8,25 egyén töltötte ilyen jellegű büntetését Magyarországon (Ábra 4).

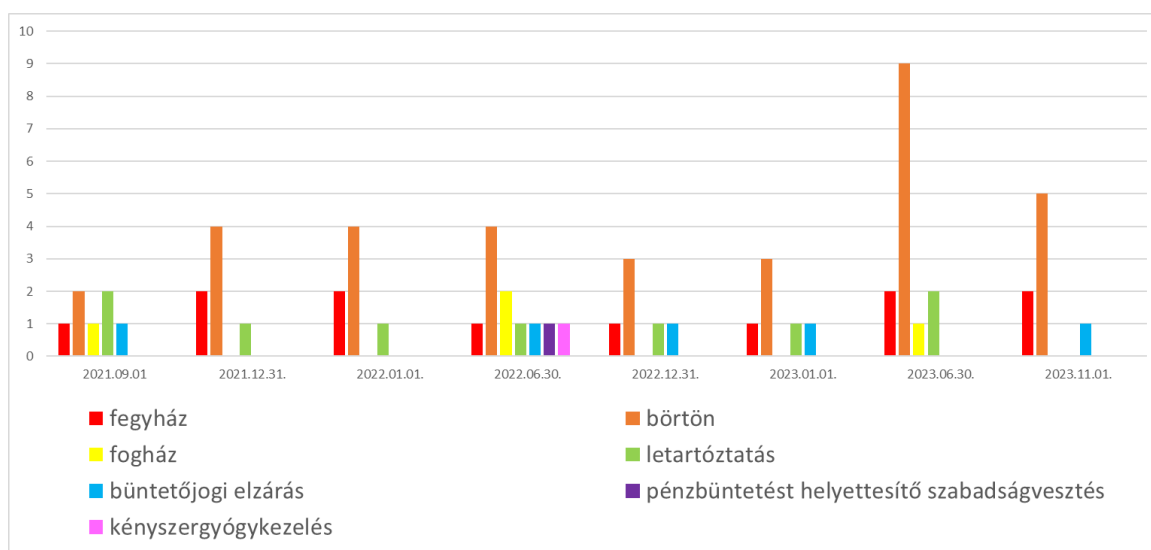
Ábra 4: Az állatkínzás, valamint tiltott állatviadal szervezése bűncselekményekkel érintett fogvatartottak

A fogvatartottak (N=66) nagyrésze (97%) férfi volt (N=64), a fennmaradó (3%) nő (N=2) (Ábra 5).

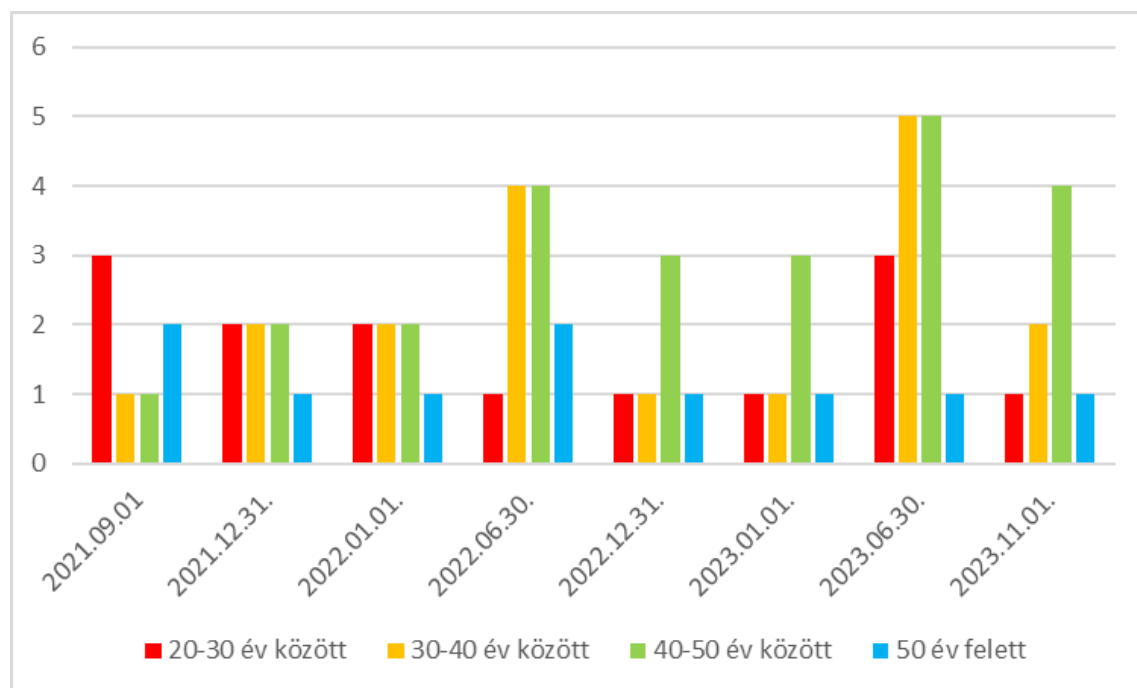
Ábra 5: Nemek megoszlása az állatkínzás, valamint tiltott állatviadal szervezése bűncselekményekkel érintett fogvatartottak körében

A fogvatartottak által töltött büntetés végrehajtási fokozatában a Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnokságától kapott adatok alapján 7 kategóriát állapítottunk meg (fegyház, börtön, fogház, letartóztatás, büntetőjogi elzárás, pénzbüntetést helyettesítő szabadságvesztés, kényszergyógykezelés). Ezek közül leggyakrabban a börtönbüntetést (51,5%; N=34), utána a fegyházat (18,2%; N=12), letartóztatást (13,6%; N=9), büntetőjogi elzárást (7,6%; N=5), fogházat (6,1%; N=4), legritkábban pedig a pénzbüntetést helyettesítő szabadságvesztést és a kényszergyógykezelést (1,5-1,5%; N=1, N=1) szabták ki (Ábra 6).

Ábra 6: Fogvatartottak által töltött büntetés végrehajtási fokozata

Az adatok alapján továbbá megállapítható, hogy a fogvatartottak közül legtöbben (36,4%) 40 és 50 év közötti életkorúak (N=24), népességét tekintve következő kategória a 30-40 év közöttiek (27,3%-kal; N=18), majd a 20-30 év közöttiek (21,2%-kal; N=14) és végül az 50 feletti életkorúak csoportja (15,2%-kal; N=10) (Ábra 7).

Ábra 7: Az állatkínzás, valamint tiltott állatviadal szervezése bűncselekményekkel érintett fogvatartottak megoszlása életkor alapján

A Legfőbb Ügyészség online statisztikáival való összehasonlítás alapján megállapítható, hogy számottevően (kb. két nagyságrenddel) nagyobb az állatkínzással kapcsolatos regisztrált bűncselekmények száma, mint ahány személyt ilyen bűnökért ténylegesen fogvatartanak.

A Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnokságától kapott adatok a szakirodalmi adatokkal összhangban vannak a fogvatartottak nemek szerinti megoszlását illetően (miszerint a férfiak jobban reprezentáltak a mintában), azonban életkor szerinti megoszlásban a magyar minta eltérést mutat a szakirodalmi adatokhoz képest, hiszen itt a 40 és 50 év közötti kategóriában található a legtöbb egyén, nem pedig a 30 év alattiban.

5.3. Az Országos Bírósági Hivatal adatai

Az Országos Bírósági Hivatal adatai [25] alapján 2020 és 2022 félsége között az állatkínzásért (bűnhalmazatban és anélkül) végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt bűnelkövetők száma összesen 31, átlagosan pedig 12,3 volt. Megfigyelhető továbbá, hogy legtöbbször fél és egy év közötti (17 alkalommal), majd egy és két év közti (7 alkalommal),

fél évnél rövidebb, két és három év közötti, három és öt év közötti (2-2-2 alkalommal) és tív és tizenöt év közötti (1 alkalommal) időtartam lett kiszabva (*Táblázat 1*).

	Elítéltek száma bűnhalmazat esetén			Elítéltek száma bűnhalmazat nélkül		
	2020	2021	2022*	2020	2021	2022*
Végrehajtandó szabadságvesztés	10	9	4	4	2	2
0-6 hónap	0	0	1	0	0	1
6-12 hónap	5	5	1	3	2	1
1-2 év	2	4	0	1	0	0
2-3 év	1	0	1	0	0	0
3-5 év	2	0	0	0	0	0
5-8 év	0	0	0	0	0	0
8-10 év	0	0	0	0	0	0
10-15 év	0	0	1	0	0	0
15-20 év	0	0	0	0	0	0

Táblázat 1

5.4. Magyar közvélemény és a ténylegesen megvalósuló büntetések közti ellentmondás

Az európai haladási irányokkal szemben a Facebook keresőjének segítségével végzett kutatásom alapján azt tapasztaltuk hogy a magyar közvélemény elégedetlen a magyarországi állatvédelem hatékonyságával és az állatkínzásért kiszabott tényleges szabadságvesztések mennyiségével.

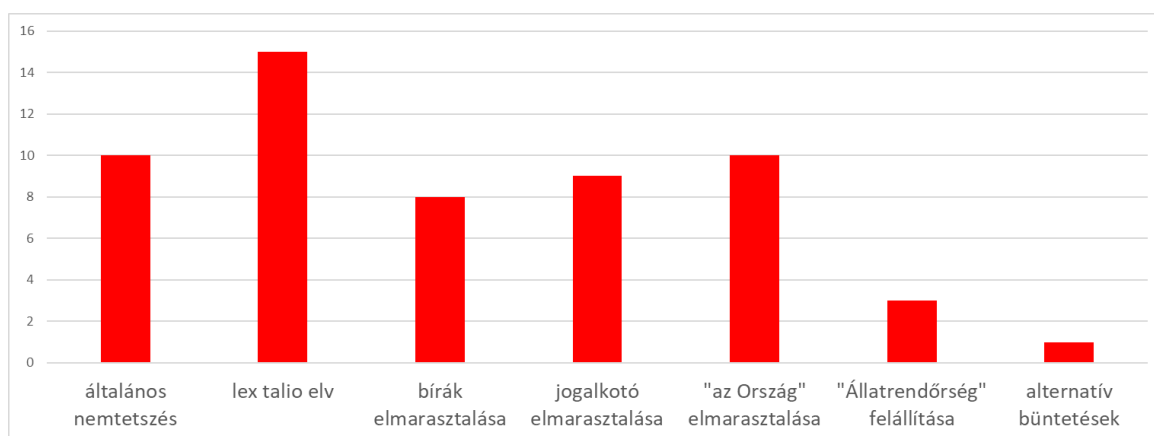
A hat vizsgált közleményre érkezett reakciók (összesen 56 db) hat nagyobb csoportra oszthatók (*Ábra 9*):

- csak nemtetszésüket fejezik ki az ügyel és ellenszenvüket az elkövetővel szemben (10db)

- az elkövetőnek ugyanazt ítélnék büntetésül, amit az állat ellen elkövetett (az az ún. *lex talio* elv), vagy egyéb irreális büntetéseket (pl.: 20 év/életfogytiglani börtön-, halálbüntetés) (15db)
- az ügyben ítélezett bírának róják fel, hogy nem ítélték kellően nagy büntetést (8db)
- a Btk. vonatkozó passzusainak jogalkotóját marasztalják el, mert szerintük nem elég szigorúak a szabályozások (9db)
- „az Országot”, vagy a magyar kormányt teszik felelőssé azért, hogy az állatvédelem nem valósul meg szerintük kellő mértékben (10db)
- „Állatrendőrség” felállítását követelik (3db)

Megfigyelhető, hogy a „felfüggesztett börtönbüntetés” és a „feltételes szabadlábra helyezés” heves indulatokat vált ki az átlagos véleménynyilvánítóból. Ezekre a büntetési formákra úgy reagálnak, mintha az állatkínzást elkövetett illető egyáltalán nem részesült volna büntetésben.

Elenyésző mennyiségben ugyan, de előfordult olyan felszólaló (1 fő), aki megfelelő alternatívának vélte volna adott esetekben a pénzbüntetést és a közérdekű munkát.

Ábra 8: A közvélemény megoszlása Facebook közleményekre érkezett reakciók alapján

Jelentős tehát a kontraszt a magyar közvélemény és az európai haladási irányok közt, hiszen míg az előbbi a jelenlegi büntetési rendszer további szigorításában látja a megoldást az állatkínzás szankcionálására, az utóbbi egyértelműen új megközelítés felé hajlik az alternatív büntetések támogatásával.

Fontos megfigyelnünk továbbá, hogy a fentiekkel párhuzamosan tudományos adatokkal támasztható alá, hogy ma Magyarországon a bíróság elé kerülő állatkínzásos esetek túlnyomó többségében (97%) a vádlottat elmarasztalják, ugyanakkor az is igaz, hogy az ítéletek nagyrészt felfüggesztett börtönbüntetést szabnak a bűnelkövetőre, nem pedig

letöltendő szabadságvesztést. Ennek ellenére azonban úgy tűnik, hogy a magyar közvélemény nem fogadja el a felfüggesztett börtönbüntetés létjogosultságát; úgy vélik, ez a büntetés valójában nem is büntetés.

Fontos megjegyezni, hogy a büntetés visszatartó erejét az adott büntetés nagyságánál jobban meghatározza annak elkerülhetetlensége; részben ezért vélheti úgy a magyar közvélemény, hogy a szigorodott büntetések ellenére elégtelen az állatkínzás szankcionálása, hiszen sok ügy sikkad el amiatt, hogy a szemtanúk nem ismerik fel megfelelően az állatkínzást, vagy nem merik jelenteni azt, sokan kerülnek el jogos büntetésüket az ilyen ügyek nehezen felderíthető/ nehezen szankcionálható mivoltából fakadóan.

6. Vélemények és javaslatok

6.1. Visszaesés megakadályozása, rehabilitáció

Szerintünk a börtön-kutya program, mint oktató és rehabilitációs lehetőség, a cikksorozatban bemutatott formájában nem alkalmas arra, hogy az állatkínzókat rehabilitálja.

A programba való bekerülés számos szigorú feltételhez kötött, és a jelentkezőket alaposan szelektálják. Ennek valószínűleg az a célja, hogy biztosítsák az állatvédelmi szempontokat, ami egyrészt az állatok védelme szempontjából teljesen indokolt, ugyanakkor azt is jelenti, hogy az elítéltek csupán egy kis része kap esélyt erre a rehabilitációs formára. Ami különösen fontos, hogy ezen személyek egy olyan csoportot alkotnak, akiket olyan kritériumok alapján választottak ki, amelyek feltételezik, hogy jobban alkalmasak a társadalomba való visszailleszkedésre, illetve kevésbé ártalmasak a közösség számára.

Ilyen formában tehát megkérdőjelezhető lehet azt állítani, hogy a börtön-kutya programban résztvevő rabok körében a program miatt sokkal alacsonyabb a visszaesési arány, mint a programban részt nem vett társaik körében, hiszen lehet, hogy a programban résztvevő fogvatartottak eleve azok miatt a tulajdonságaik miatt lettek integrálva a programba, amik miatt amúgy is alkalmasabbak lettek volna a társadalomba való visszailleszkedésre.

Mindent összevetve a kutyás rehabilitációs program impresszív, és hosszútávon mindenképp ígéretes eredményekkel kecsegtet, de egyelőre még kiforratlan rendszer és nem biztos, hogy a leginkább rászoruló célcsoporton segít.

6.2. Magyar közvélemény és a ténylegesen megvalósuló büntetések közti ellentmondás

Véleményünk szerint a magyar közvélemény azért vélekedhet ilyen negatívan a hazai állatvédelem helyzetéről, mert a többség nincs tisztában azzal, hogy valójában mit is takar a felfüggesztett börtönbüntetés fogalma és hogy ez a letöltendő szabadságvesztés után a második legsúlyosabb büntetés, amit kiszabhatnak.

Ezen kívül azt gondoljuk, hogy lehetnek a kommentelők között olyan személyek, akik csak a kormányellenes/„rendszerellenes” álláspontjukat szeretnék ennek a témának a segítségével kifejezni, hiszen így sok olyan emberhez is el tudják juttatni, akik alapvetően nem érdeklődnek ilyen minőségben a politika iránt.

6.3. További perspektívák a témában

Véleményünk szerint a jelenlegi kutatást azzal lehetne még átfogóbbá és hasznosabbá tenni, ha:

- az Országos Bírósági Hivatal, a Legfőbb Ügyészség és a Büntetés-Végrehajtás Országos Parancsnoksága is a rendelkezésünkre tudná bocsátani a kért paraméterek szerinti adatokat minél több időre visszamenőleg. Amennyiben az adott intézmények számára valamilyen okból nem megengedett ezen adatok nyersadatainak tárolása, akkor időről időre szükséges csak a számunkra fontos statisztikák lekérése olyan formában, hogy azzal semmilyen adattárolással kapcsolatos szabályozással ne ütközzünk.
- be tudnánk vonni a kutatásba a felfüggesztett börtönbüntetésekre vonatkozó hasonló statisztikát, tehát megtudhatnánk, hogy megfelelő időre vetítve az adott szervek ezt hány esetben javasolják, hány esetben valósul meg és milyen személyeknek ítélik.
- azt is vizsgálnánk, hogy mennyi lehet a megvalósuló állatkínzásos esetek és a szankcionált állatkínzásos esetek aránya potenciálisan kiegészítve az állatkínzással kapcsolatos lakossági bejelentések számával. Azt is vizsgálhatnánk, hogy azok közül, akik állatkínzást tapasztalnak a környezetükben, megközelítőleg hányan jelentik azt ténylegesen be.

Ha ezekre mind megközelítőleg jó választ találnánk, akkor kiderülne, hogy valójában sok-e hazánkban az állatkínzásos eset, hogy azoknak megfelelő-e a szankcionálása és ha ezek alapján az állatvédelem helyzete nem találtatna kielégítőnek, akkor megtudhatnánk, hogy a

folyamatban (állatkínzás→tanúk→bejelentés→kivizsgálás→szankcionálás) mely ponton található tökéletlenség.

Úgy véljük, hogy a 2021-es szigorítások után a probléma (ha van), nem a szankcionálás jogszabályi alapjaiban keresendő. Ugyanakkor tudjuk, hogy a szigorú törvényeknek is csak akkor lehet visszatartó ereje, ha a büntetések kellően elkerülhetetlenek, a büntetésvégrehajtás pedig mindenképp egy kritikus pont. Ezen felül pedig rendkívül sokat számíthat a közvélemény és az átlagemberek hozzáállása a problémakörhöz, hiszen legtöbbször rajtuk múlik, hogy először is észleljék az állatkínzást vagy az arra utaló jeleket, körülményeket, másodszor pedig az is, hogy észleletüket a megfelelő hatóság felé közvetítsék, mégpedig olyan módon, hogy az az adott szervnek ténylegesen a hasznára váljon az esemény kivizsgálása során.

Utóbbihoz elképzelhető, hogy szükség volna a társadalom szélesebb körű, általános edukációjára a témában, ami amellet, hogy gördülékenyebbé tenné az ilyen jellegű bűncselekmények elleni védekezést, megnyugvást adhatna az elégedetlenkedő állatvédőknek, illetve az ő szemükben is létjogosultságot szerezhethetne az alternatív büntetési módoknak.

7. Irodalomjegyzék

1. Ascione FR (2010) The International Handbook of Animal Abuse and Cruelty: Theory, Research, and Application. Purdue University Press
2. Freud A (1972) Comments on aggression. <https://www.proquest.com/openview/cea58b03a43c7e2c22dc0e332675e374/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1818729>. Accessed 25 Nov 2024
3. Kozma J A szegénység pszichológiai vonatkozásai. <https://doksi.net/hu/get.php?lid=4032>. Accessed 11 Oct 2024
4. Vetter SÉ (2020) Az állatkínzás szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében. PhD Thesis, Szent István Egyetem (2000-2020)
5. Collins R (2009) Violence: A Micro-sociological Theory. Princeton University Press
6. Handy GL (1994) Handling animal collectors, part 1: Interventions that work. Shelter Sense 16:3–10
7. Gleyzer R, Felthous AR, Holzer CE (2002) Animal cruelty and psychiatric disorders. J Am Acad Psychiatry Law Online 30:257–265
8. Szabó E, Galambos A, Szabó J, Kökönyei G (2016) A pszichopátiás személyiségzavar altípusai: elsődleges és másodlagos változat. Alkalm Pszichol vol. 16. issue 4. ISSN 1419872X. <https://doi.org/10.17627/ALKPSZICH.2016.4.49>
9. Foulkes L (2019) Sadism: Review of an elusive construct. Personal Individ Differ 151:109500. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.07.010>
10. Parker G, Roy K, Wilhelm K, Mitchell P (2000) ‘Acting out’ and ‘acting in’ behavioural stress responses: the relevance of anxiety and personality style. J Affect Disord 57:173–177. [https://doi.org/10.1016/S0165-0327\(99\)00087-7](https://doi.org/10.1016/S0165-0327(99)00087-7)
11. Cantor J (2000) Media violence. J Adolesc Health 27:30–34. [https://doi.org/10.1016/S1054-139X\(00\)00129-4](https://doi.org/10.1016/S1054-139X(00)00129-4)
12. Vetter S Az állatkínzás büntetőjogi tényállásának szigorítása Magyarországon az elmúlt évtizedek kriminológiai és pszichológiai kutatásainak tükrében – Ügyészek lapja. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=4216>. Accessed 11 Oct 2024
13. Lorátszkó G, Rácz B, Gerencsér F, Ózsvári L Az ügyészség tapasztalatai az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások során Magyarországon. [https://scholar.google.com/scholar?q=Lor%C3%A1szk%C3%B3+G.,+%C3%93zsv%C3%A1ri+L.,+Gerencs%C3%A9r+F.,+R%C3%A1cz+B.,+\(2021\)+Az+%C3%BCgy%C3%A9zs%C3%A9g+tapasztalatai+az+%C3%A1llatk%C3%ADnz%C3%A1s+v%C3%A1dj%C3%A1val+indult+b%C3%ADr%C3%B3s%C3%A1gi+elj%C3%A1r%C3%A1sok+Magyarorsz%C3%A1gon.+Magyar+%C3%81llatorvosok+Lapja&hl=hu&as_sdt=0,5&as_vis=1](https://scholar.google.com/scholar?q=Lor%C3%A1szk%C3%B3+G.,+%C3%93zsv%C3%A1ri+L.,+Gerencs%C3%A9r+F.,+R%C3%A1cz+B.,+(2021)+Az+%C3%BCgy%C3%A9zs%C3%A9g+tapasztalatai+az+%C3%A1llatk%C3%ADnz%C3%A1s+v%C3%A1dj%C3%A1val+indult+b%C3%ADr%C3%B3s%C3%A1gi+elj%C3%A1r%C3%A1sok+Magyarorsz%C3%A1gon.+Magyar+%C3%81llatorvosok+Lapja&hl=hu&as_sdt=0,5&as_vis=1). Accessed 13 Oct 2024
14. Beccaria C (2009) On Crimes and Punishments and Other Writings. University of Toronto Press

15. Gazal-Ayal O, Roberts JV (2019) Alternatives to Imprisonment: Recent International Developments. *Law Contemp Probl* 82:i
16. Pallo J, Forgács J (2015) Vonzások és választások : Aktuális kihívások és lehetséges válaszok a magyar börtönügyben. *Belügyi Szle* 63:77–95
17. Ruzsonyi P (2015) A börtön mint veszélyforrás. *Pécsi HatárHor Tudományos Közlemények* 16:23–33
18. Wooldredge J, Smith PH (2018) *The Oxford Handbook of Prisons and Imprisonment*. Oxford University Press
19. (2023) Egymást nevelik a rabok és a kóbor kutyák ebben a börtönben. In: *Magy. Állatvédelem*. <https://magyarallatvedelem.hu/egymast-nevelik-a-rabok-es-a-kobor-kutyak-ebben-a-bortonben/>. Accessed 25 Nov 2024
20. Lešková L, Ilavská LH, Martin JG (2022) Alternative punishment as a suitable alternative to imprisonment. *J Educ Cult Soc* 13:39–54
21. Iancu AM (2010) Alternatives to imprisonment as solution for delinquent's rehabilitation in modern societies. *J Community Posit Pract* 5–18
22. Bahr A, Hartmann A, Steengrafe F (2016) Alternatives to imprisonment: Opportunities and problems in Germany. *Riv Criminol Vittimologia E Sicurezza* x: <https://doi.org/10.14664/rcvs/633>
23. Ügyészségi Statisztikai Tájékoztató – Közérdekvédelmi szakterület (2011. tárgyévől). In: *Ügyészség*. <https://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/statisztikai-adatok/ugyeszsegi-statisztikai-tajekoztato-kozerdekvedelmi-szakterulet-2011-targyevtol/>. Accessed 13 Oct 2024
24. Tájékoztató a bűnözésről. In: *Ügyészség*. <https://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/statisztikai-adatok/tajekoztato-a-bunozesrol/>. Accessed 13 Oct 2024
25. Baranya R (2022) További lépések az állatkínzás visszaszorításáért. In: *Mandiner*. <https://mandiner.hu/belfold/2022/09/allatkinzas-ovadi-peter-tovabbi-lepesek>. Accessed 13 Oct 2024